

Freistaanko pruuata?

– Tarina siitä kunka mie innostuin meänkielestä

Finska-mummola on jonkulaiset juhlat, ja kaikki minun tädit ja heitten poikakaverit, Äijä ja Mummo istuvat pienessä köökissä ympyrän köökinpöyän vierellä. Mie olen itte piian noin neljä tai viis vuotta vanha ja tuntuu siltä ette koko huone oon täynä aikuisia jokka praatii ja praatii. Se oon kesä ja lämmin koko talossa. Sauna oon lämpiämässä – ja näin kesät viethiin.

Aikusenna mulle oon sanottu ette ”jaa, ni tordnetalingar är kända för att vara tystlåtna”. Ja mie haluan nyt tementeerata tätä asiaa. Mie olen ollu monta monta vuotta erilaisissa styyrelsissä ja olen varmasti kymmenen vuotta itte tehny töitä Tornionlaaksossa ja mie sanon sen: Mie en ole ikinä kohanu vähänpuhheista tornionlaaksolaista! Tuntuu poka mahtavalta sanoa sen. Viimen vihtoin, it’s out there! Mutta, mitenkäs tämä kuuluu kesäpäivhään joskus 90-luvula? Mie kerron.

Finska-Mummo noutaa toorttan kellaris-ta ja – nyt hyvät ihmiset tullee kiire. Viiven-vootias Linnea ymmärtää ette jos het kaikki pittää saaja palansa niin ehkä mie saan vain jäätelön. Mie hunteeraan kovasti, olen kauhean plyyki ette – tiäkkö ette tämä oon iso homma, mutta jotenki mulla oon pakko saa-

ja sanottua ette mie haluan vähäsen toort-taa. Mutta miten sitä sanothaan? Mommo ja Moffa Ruottissa sannoo toortta ja täälä Mum-mon ja Äijän tykönä sanothaan jotaki muuta. Mitäs se voi olla? Kahvikupit klirraa ja lusikat löytää pöyäle – yyy, kaaa, kooo, nee på det fem-te ska det ske. – Mummo, mie haluan kakka! (reds. anm. Mummo mie haluan paskaa).

Nyt koko pieni kööki, aivan täynä ihmi-siä, niinko räjähtää. Net nauravat. Koko pöytä heiluu ja tuntuu siltä ette lusikat lentää pöyän-

pitkin aivanko tätitten toortta-palat suusta ulos. Kahvia sattaa ko vettä pään yli ja mie säikähän niin pahasti ette juoksen pakhon lastenkamariin ja itken. Päätin silloin ette en varmasti sano sannaakhaan Mummon ja Äijän tykönä enää.

Tuli se hankalaa kommunisteerata aivan sanomatta mithään mutta kyllä se siitä. Joskus mie sanoin jotaki ja varsinki yksitellen näitten ihmisten kans oli maholista praatia. Uskon sen ette, mikä tuntui olevan monta vuotta kesti ehkä pari viikkoa. Mutta kuitenkin mie jatkoin sen minun kielen praatimista ette sain Mummole ja Äijäle perile mitäs mie halusin sanoa.

Viistoistavuotihaana mie muutin Tornionlaaksosta pois. Mie kävin International Baccalaureate -gymnaasin, ja sitä koulua ei ollu olemassa Matarengissä, niin oli pakko muuttaa. Meni se varmasti pari tuntia ko luokkalaiset jo härmasit minun tappaa puhua ”va giööör du, vad ääääää d?” minun nimeksi tuli ’Övertorneå’ elikkä ’Tornedalen’ ja tässä vaihheessa mie olin ylpeä. Mie kirjotin ensimmäisen koulutehtävän Tornionlaaksosta ja meänkielestä. Ja nyt, viistoista vuotta myöhemmin mie pruuukaan sanoa ette mie vasta silloin viistoistavuotihaana etelässä ymmärsin ette olen tornionlaaksolainen.

Mie sain turvalisen halin, ahain, koti-ikävästä ko mie luin kirjat ja kröönikat jokka Bengt Pohjanen ja Mikael Niemi kirjotit. Ko oli kolmas ja viimeinen vuosi gymnaasissa, mie kirjotin analyysin kirjasta ”Populärmusik från Vittula” ja sain korkeamman maholisen petyykin. Niitä kansanvälisiä gymnaasia oli ympäri mailman ja vain 13 prusenttia kaikista stytenantista sait sen petyykin. Ylpeä

tunne! Ja mie tiän nyt ette koti-ikävä joskus kannattaa seki. Sillon ko muutin tekemhään koulua niin yks minun suomenkielisistä tätistä hoksasi laittaa mulle sähköpostia ja siitä se lähti. Mie aloin kirjottamhaan meänkielälä. Mie kirjotin vastaukset tätile niin hyvin ko voin ja sain hunteerata tätä minun meänkielälä. Mie hain ensimmäisen ”oikean työn” sporttikaupala rajaseuvula ja sain praatia meänkielälä joka päivä. Nopeasti useampi ihminen rajan toiselta puolen sanoi ”minä voisin puhua ruotsin kieltä ko sinä et puhu aitoa suomen kieltä”. Mutta enemmän minusta tuli ylpeä tästä, minun kielestä. Methän ymmärämmä toisia siltikki.

Mie muutin etehlään taasen ja styteerasin jyritiikkia ja sain kirjottaa ensimmäisen kröönikan meänkielälä kulttuurilehele – Suomessa! Ja siitä se oon jatkunu, mie olen kirjottanu neljä kirjaa meänkielälä ja toivottavasti minusta tule parempi ja parempi meänkielen kääntäjä ja kirjailija. Joskus se toortta insidentti tulee miehleen ja mie aattelen, ette ei se kannatte – mie en ole good-enough. Mie en ossaa tarpheeksi meänkielen kirjakielälä ja mie en ikinä opi. Ja sitte taas joku juttu muistuttaa siitä ette ”vad gör det om hundra år”... elikkä, mitäs se haittaa saan vuen päästä jos nyt sannoo jotaki väärin. Mie konstaateeraan ette jos met emmä praati ja jos emmä kirjota, niin 100 vuotta tästä alkaen meänkieli ei ole kenenkhään kieli. Ette – freistaa pruuata, kyllä se kannatte!

Linnea Huhta

Kirjottaja oon kirjailija, runoilija, jyristi ja entreprenööri Matarengistä. Hään oon tornionlaaksolainen kieliaktivisti josta tuli kääntäjä.